

Scriptores Suecici medii ævi, cultum culturamque respicientes: e manuscriptis hucusque ineditis ed. Dr. Joh. Ern. Rietz, ad Regiam Academiam Lundensem Docens, cet. P. I. *Bonaventuræ* meditationum vitæ Christi versio Suecana: ex ant. cod. membr. Bibl. Acad. Lundens). Lundæ. 1842. VI. 300 p. 8vo. — P. II, (*Helgona-Sagor. Efter tvänne Pergamentshandskrifter från Vadstena-Kloster*), ib. 1843. XIV. 288 p. 8vo. — P. III. (*Clastrum Animæ. Henr. de Hassia de vita coenobitica. Margareta, Nicolai filiæ, Abbatissæ Vadstenensis, Chronicon de S. Brigitta. Vadstena Klosters Stadga, A. 1451. p. p.*) ib. 1844. 258. p. 8vo.

Det behøver ikke her at nævnes, hvad allerede oftere hos os er omtalt*), og endnu nyligen berørt**), at man i Sverrige, især i de sidste 10—20 Aar, med mærkelig Joer anvender Tid, Arbeidsomhed, Kræfter og Pengemidler paa Bekjendtgjørelse af gamle og nyere originale Kildeskrifter til Landets Historie. Det er heller ikke fornegtet, †) hvad en upartist Betragtning og Burdering af vore Naboers og vor egen Literatur maa overtyde os om, at Historiographien i det 19de Aarh. maaskee overhovedet, hvad Form og Behandling angaaer, staaer høiere i Sverrige end i Danmark; men der er Grund til at tilføie, at det dog ikke staaer fuldt saa ringe med vor nyere Literatur i dette Fag, som man i Fyen (nedenfor anførte Sted) synes at

*) J. G. Nordist Tidsskrift for Historie, Literatur m. m. II. 620. 21.

**) „For Literatur og Kritik“ et Hierdingaarskrift, udg. af Fyens Stifts litteraire Selskab. II. Bd. 1844. S. 350.

†) Jvf. bl. a. Nordist Tidsskrift II. S. 312. Maanedsskr. f. Literatur. XI. Bd. S. 467. 477.

forudsætte. Bedreidelsen, som her gøres danske Historikere, at de ikke nok bearbejde Historien, eller benytte de Kilder, Oplysninger og Materialier, som rigeligt ere samlede til deres Anvendelse — hvilket dog maa siges med mangen Indskrænkning — til Fremstilling af Fædrelandets Historie: kan vel tildeels gives Medhold; skiondt det dog overhovedet klinger noget besynderligt, hvis man vil bebreide et Land, at det mangler geniale og udmærkede Historieforfattere. Man kunde ligesaa godt hos et Folk, eller en Tidssalder, vadde Mangelen paa store Malere, Digtere eller filosofiske Genier. Det lader sig vist nok heller ikke negte (som man paa ans. Sted har fremhævet), at en uforholdsmæssig Interesse, Kraftanvendelse, Omkostning og Luxus i Danmark er bleven opoffret paa Oldsager og deres Oplysning, paa islandsk Sprogmonumenter og Saga-Literatur, og stundom paa temmelig magre og ufrugtbare antiquariske Undersøgelser, hvis Resultater ikke altid blive store, fordi de behandles med bred Vidtløstighed og trykkes i store Folianter eller Dvartbind. Men paa den ene Side er der ved de særegne Betingelser, hvorunder saadanne Bestræbelser ere ledede og fremmede, ved Siden af noget Overflødig eller mindre Betydende, ogsaa bl. A. tilveiebragt en vigtig Kildesamling i den islandsk Litteratur, som, naar den eengang fuldendes, vil være Danmark til megen Ære, og bevare et hæderligt Minde om det omfattende Foretagendes Ophavsmand. Paa den anden Side maa vi erindre, at skiondt vort Fædrelands Statshistorie, Kulturhistorie, Kirkehistorie, Personahistorie og Litteraturhistorie — som, tilligemed Topographien, Ethnographien og den historiske Statistik, endnu frembyde en rig Mark, saavel for den kritiske Forskning og Materialsamling, som for Behandling og Bearbejdelse af det vundne Stof — ikke for Næblikket er Mode-Studium, saaledes som de nordiske Oldsager, og den gamle islandsk Litteratur: saa tør man dog antage, at der i Stilhed og uden Ophævelser i det sidste Decennium er virket mere i Danmark for historisk Videnskabelighed, Litteratur, Kritik og Kildesamling, end Mange i Landet selv vide af eller erkjende. Upaatvilelig fattes her vel i denne Retning en saa levende Samvirkning og Deeltagelse, som den fandt Sted hos os i den Langebet-Lurdorph-Suhmske Periode. Paa den anden Side er igjen Kritiken rykket langt videre frem,

end i hin Tid; Sprogets Udvikling, den dybere Forskning, den friere Betragtning og Behandling af politiske Forhold, lover Historiographien i Danmark en heldigere, rigere Fremtid. I øvrigt er Historieffrivning en Kunst, der, ligesom de øvrige Kunster, maa udvikle sig ved fri Virksomhed. Dens Stof, saavidt den vil hente det allene fra vort Fædrelands Aarbøger, behøver vistnok endnu, i dets største Deel, en meget betydelig Mængde af Materialier og Forarbejder. Men heller ikke disses Tilveiebringelse kan siges at hvile eller forsømmes. Tvende, ved det Kgl. danske Videnskabernes Selskab bekostede Værker, der samtidigen fremmes, af det Værd og den Betydning, som *Regesta diplomatica danica*, og Rosenvinges Samling og Udvalg af danske Herredags- og Landstings-Domme, tør man trygt nævne ved Siden af adskillige af Nabolandets nyere Arbejder af lignende Art.

Imidlertid have vi denne Gang ikke disse, men et andet Foretagende for Die, ved hvilket en svensk Videnskabsmand har udmærket sig som flittig og ivrig Dyrker og Fremmer af sit Fædrelands ældre Literatur. Den betydelige Samling af tilforn ubekendte svenske Sprogmonumenter, hvis Udgivelse skyldes Hr. Adjunct Nies, er vel af langt større linguistisk, end historisk Værd; men de ere af betydelig Bigtighed for den nordiske Sproghistorie, og denne, som en Deel af den hele Kultur- og Folkehistorie, fattes ikke Krav paa Historieforskerens og Historieffriversens Opmærksomhed. Fortienesten, som Udgifveren har erhvervet sig ved et majsommeligt Arbejde, som faa paa skionne, og færre ret kunne vurdere, er saameget større, da han ikke allene er en af de første, der i den nyere Tid have bekendtgjort en Deel af de Levninger, man i Sverrige har bevaret af Klosterliteraturen i Landets Sprog; men han har tillige udført dette i et Omfang, og med en omhyggelig Noiagtighed, der betydeligt forøger Samlingens Værd og Brugbarhed. Man kunde vel endog antage, at de af Hr. Nies i tre Dele udgivne svenske Sprogmonument i Prosa, alle vel omtrent af samme Sprog-Charakter og fra een Periode (det 15de Aarhundredes anden Halvdeel) nu ville være tilstrækkelige til at give Sprogfferen fortrøpelig med den Form, hvori et svensk Skriftsprog allerede

i hiin Tid havde dannet sig. Ann. kan derfor ikke tilbageholde Duffet, at den fortiente Udgiver maatte vorde i Stand til at henvende sin Opmærksomhed og sin Arbejdsflid paa de gammel-svenske rimede Eventyr og Ridderdigte, omtrent fra samme Tidsalder, som enten endnu ere ubekjendte og utrykte, ufuldstændigt udgivne, eller i de gamle, næsten forsvundne Udgaver faa godt som ikke mere til; (saaledes f. Ex. som Riimdigtet om Alexander Magnus, trykt paa Wisingsö).

Hovedkilderne for den her omhandlede Udgave af svenske ascetiske Skrifter fra Middelalderen ere tvende: 1) Et Pergamentshaandskrift fra 15de Aarh. i Lunds Bibliothek, der efter al Sandsynlighed skriver sig fra Badstena berømte Nonnekloster („Codex Bergmannianus”, fordi den tilsidst tilhorte Bibliothekaren P. D. Bergmann). Ikke let kan en Codex i nyere Tid have havt en uheldigere Stiebne. Man veed, at den eengang har bestaaet af 242 Blade; 1758 havde den kun 170; siden har den endnu mistet 3, og har nu 167 Blade tilbage. Et Hovedstykke af dette Haandskrifts Indhold, er en svensk Oversættelse af Scholastikeren Bonaventuras (f. 1221, d. 1274) „Meditationes de vitæ Christi”. Deraf er tilovers Cap. 9—98, som optager Samlingens 1ste Deel, S. 1—237. Udg. har derefter S. 238—243 ladet afstrykke et Par enkelte Steder af denne Tractats svenske Text, tilligemed en ordret i Islandsk Oversættelse eller Omskrivning. Det forekommer Ann., at denne ikke har noget ret gammelt Præg; i alt Fald havde en Oplysning om Stedet, hvorfra den er hentet, været onskelig. 2) Et Pergamentshaandskrift i Linköpings Gymnasi-Bibliothek, 167 Blade i Quartformat, skrevet i Begyndelsen af 16de Aarh., og formodentlig ligeledes i Badstena Kloster, som det har tilhørt. Dette Haandskrifts hele Indhold (bestrevet i Forerindringen til andet Bind, med Oplysninger om Forfattere og Oversættere) har Udgiveren besørget afstrykt. Om Afskriveren har været den i den svenske Kirkehistorie bekjendte Munk i dette Kloster Johannes Matthæi, eller Johan Madsson, (Theologiæ Baccalaureus og Munk i Badstena 1476, død 19. Nov. 1523) som Hr. Rietz antager („Johannem Matthæi hunc librum scripsisse: satis probatum mihi videtur”) maae vi overlade til Andres nærmere Undersøgelse og Afgjørelse,

da det ikke forekommer os, at de om Manden anførte Levnets-
Omstændigheder indeholde noget egentligt Beviis for denne
Formodning. Haandskriftet indbefatter 22 Helgen-Legender, blandt
disse ogsaa St. Birgittes Krønike, skrevet paa Svensk af Margrethe
Clausbatter, K. Carl Knudsens Søsterdatter, (Nonne og Abbedisse
i Vadstena fra 1440—1486), og tilforn udgivet af E. Bengelius
den y. 1710); desforuden 5 andre ascetiske, eller til den theologiske
Pastoraltheologie hørende Skrifter; i Alt 27 Tractater, som,
med faa Undtagelser, ere oversatte af Latin og af Tydsk paa
Svensk, samtlige i anden Halvdeel af det 15de Aarhundrede.

Ligesom vi saae, at en Abbedisse i Vadstena beskrev den
berømte svenske Helgeninde St. Birgittes Levnet, saaledes ere
flere af bemeldte Legender og Afhandlinger oversatte af Nonner
og Munk i Vadstena (hvoriblandt ogsaa den ellers bekendte
Niels Ragvaldsen, der var i Vadstena fra 1476 til sin
Død d. 1ste Jul. 1514). Vi kunne bemærke, at det var i
samme Periode, og under Unionstiden (eller i anden Halvdeel
af 15de Aarh.) at ogsaa i Danmark den tidligste Udvikling af
et Skriftsprog i Prosa og i Rim tog sin Begyndelse. Hsin Tid
tilhører saavel den danske Rimkrønike, og adskillige utrykte
danske Sprogmonumenter, der findes i det Stockholmske Biblio-
thek (jof. Hist. Tidsskr. IV. Bd. S. 149—64) som de betydelige
Fragmenter, vi have af den ældste danske Bibeloversættelse
efter Vulgata. Den af Hr. Adjunct Riegs besørgede Samling
af svenske Sprogværker vil saaledes give yderligere Velighed
til lærerige Sammenligninger imellem begge Nordens Sprogformer
i Literaturens tidligste Udviklingstid.

Den betydelige Fortieneste, Hr. Rieg har erhvervet sig af
nordisk Sprogkundskab og Literaturhistorie, ved en omhyggelig
Udgivelse af disse ældre svenske Sprogtilber, hvoraf næsten intet
tilforn var bekendt, vil han endnu forsøge ved at tilføie den
Ordførtegnelse og de philologiske Anmærkninger og Dplys-
ninger til den aftrykte Text, hvorom han i Fortalen til 1ste Deel
har givet Løfte, og som vi med Attraa og Forventning see i
Næbe.